

Tvistelovsbrev nr. 14.

Rettsmøter og rettsbøker

Tvisteloven kapittel 13 inneholder generelle regler om rettsmøter og om hvordan det skal sikres bevis for det som har foregått i rettsmøter. Andre bestemmelser i tvisteloven gir imidlertid også bestemmelser som får betydning for rettsmøtene, f.eks. reglene om offentlighet i kapittel 14 og fravær i kapittel 16. Hva som skal behandles i rettsmøte følger av de enkelte reglene for saksforberedelse, hovedforhandling mv. Tvistemålsloven har ingen egne gjennomgående regler om rettsmøter, men det er flere enkeltbestemmelser både i tvistemålsloven og i domstolloven som er relevante. For en stor del viderefører tvisteloven gjeldende rett. De viktigste materielle endringene er at det gis adgang til å holde rettsmøter som fjernmøter og at det gis nye bestemmelser om opptak og protokollering av parts- og vitneforklaringer.

Tvisteloven § 13-1 første ledd bestemmer at partenes innlegg og kommunikasjon med retten skal skje i rettsmøte når det ikke skjer i prosesskriv. Bestemmelsens annet ledd defineres hva som menes med fjernmøte, mens tredje ledd gir bestemmelser om når et rettsmøte kan holdes som fjernmøte. Med fjernmøte menes et møte der ikke alle deltakerne er til stede, men deltar ved hjelp av fjernmøteteknikk. Et fjernmøte kan f.eks. holdes ved hjelp av telefon eller videokonferanseteknikk. Bestemmelsen åpner for at fjernmøte kan avholdes ved at bare én av deltakerne deltar ved hjelp av fjernmøteteknikk mens de øvrige er til stede i rettssalen. Hensynet til likevekten mellom partene tilsier imidlertid forsiktighet med fjernmøter der en av partene er i samme lokale som dommeren mens den annen deltar fra et annet sted, jf. NOU 2001:32 side 832.

Rettsmøter kan helt eller delvis holdes som fjernmøte når det er særskilt bestemt eller når partene samtykker, jf. tvisteloven § 13-1 tredje ledd. Det er særskilt bestemt at rettsmøter kan holdes som fjernmøter i småkravsprosessen, jf. § 10-3 annet ledd og ved planleggingsmøte etter § 9-4 tredje ledd. Etter samtykke fra partene kan f.eks. hele eller deler av hovedforhandlingen holdes som fjernmøte. Dersom saksøkte skal avgi muntlig tilsvare i rettsmøte under saksforberedelsen jf. § 9-5 første ledd kan ikke dette rettsmøtet holdes som fjernmøte, jf. Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) side 411 annen spalte.

Retten må vurdere om de spørsmål som skal behandles i rettsmøtet egner seg for behandling i fjernmøte. I denne vurderingen må det bl.a. ses hen til om fjernmøtet kan holdes ved bildeoverføring. I så fall vil det kunne være mindre betenkelig å holde rettsmøtet som fjernmøte. Forarbeidene uttaler at det særlig kan være grunn til å kreve bildeoverføring dersom det i saker etter småkravsprosessen skal være fjernmøte hvor sakens realitet skal drøftes, jf. Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) side 411 annen spalte. Det kan gis nærmere forskrift om fjernmøter, jf. § 13-1 fjerde ledd.

Tvisteloven § 13-2 gjelder innkalling av parter til rettsmøte og viderefører i hovedsak gjeldende rett. Det følger av første ledd at innkallingen skal forkynnes for partene dersom de har møteplikt, eller dersom det vil bety fravær i saken om parten uteblir. Ellers kan partene varsles på den måte retten finner hensiktsmessig. Annet til fjerde ledd gir nærmere bestemmelser om innkallingen. Normalt bør partene gis to ukers varsel. For innkalling til

andre rettsmøter enn hovedforhandling medfører bestemmelsene her en endring fra tvistemålslovens hovedregel om minst én ukes varsel.

Tvisteloven § 13-3 gjelder innkalling av vitner og sakkyndige. Bestemmelsen suppleres av §§ 24-2, 24-10 og 24-11 om henholdsvis vitner som er berøvet friheten, barn og alvorlige sinnslidende og utviklingshemmede vitner.

Tvisteloven § 13-4 gjelder gyldig fravær og tilsvarer gjeldende rett.

Tvisteloven § 13-5 bestemmer at det skal føres rettsbok i rettsmøte, mens krav til rettsbokens innhold er regulert i § 13-6. Reglene i tvistemålsloven §§ 125 og 126 er i hovedsak videreført. Etter fjerde ledd skal rettsboken kun undertegnes av rettens leder og protokollfører, noe som er en endring i forhold til tvistemålslovens krav i § 133 siste ledd om at samtlige dommere, protokollfører og rettsvitne skal undertegne.

Hovedregelen etter tvisteloven § 13-7 er at det under hovedforhandlingen skal foretas opptak av parts- og vitneforklaringer enten med bare lyd, eller med lyd og bilde. Annet ledd gjør imidlertid følgende unntak:

- saker som behandles etter småkravsprosessen,
- der retten ikke har tilgjengelig nødvendig utstyr, eller
- der forklaringen innføres i rettsboken etter § 13-8.

Etter tredje ledd skal den som avhøres varsles om at forklaringen blir tatt opp. Både partene og den som har avgitt forklaring har rett til utlån av opptaket, jf. fjerde ledd. Dersom opptaket skal skrives ut kan retten bestemme om den skal foreta dette selv eller overlate det til partene, jf. femte ledd. Det kan gis nærmere regler om opptak i forskrift, jf. femte ledd.

Etter tvisteloven § 13-8 kan retten bestemme at hovedpunktene i parts- og vitneforklaringer skal innføres i rettsboken. Ved vurderingen skal det legges vekt på sakens fremdrift og om ressursbruken står i rimelig forhold til nytten ved en etterprøving av sakens avgjørelse. Dette er nærmere omtalt i Ot. prp. nr. 51 (2004-2005) side 413 annen spalte. Her er det bl.a. pekt på at nytten kan være mindre enn ved opptak, ettersom protokollatet ikke gir en nøyaktig gjengivelse av hva som er sagt. Protokollering vil derfor antakelig være mest aktuelt der opptak ikke kan finne sted. Departementet antar at hovedpunktene i kortvarige, men viktige forklaringer som oftest bør nedtegnes eller dikteres under hovedforhandlingen når opptak ikke finner sted. Annet ledd overlater til retten å bestemme om protokolleringen skal skje mens forklaring avgis eller etter at hovedforhandling er avsluttet. Tvisteloven § 13-9 regulerer opptak av parts- og vitneforklaringer utenfor hovedforhandling.

Aktuelle problemstillinger – diskusjonstemaer

1. Bør retten alltid følge partenes felles ønske om at et rettsmøte holdes som fjernmøte?
2. Hvilken betydning har det at retten har tilgjengelig utstyr for bildeoverføring når det skal vurderes om et rettsmøte skal holdes som fjernmøte?
3. Medfører tvisteloven at retten må protokollere forklaringer oftere enn i dag?

Forarbeider

NOU 2001: 32 bind B, pkt. kapittel 17 side 831 til 855

Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) kapittel 29 side 411 til 414

Utarbeidet av seniorrådgiver Kristin Storvik
Domstoladministrasjonen, juridisk enhet